

INTERVJU MED TILDA LINDGREN, FRIGGESUND

- Jo, jag tänkte fråga fru Lindgren först om ...
- Säj inte fru ä.
- Ska jag säja Du då?
- Jaa, dä ä rätt.
- Vilket år är Du född?
- 1888.
- Och var någonstans?
- Moviken. Dä blev en unnat dänne.
- Och så vill jag höra vad Dina föräldrar hette för någonting?
- Sara Nyström å Vilhelm Nyström.
- Och Din pappa, vad gjorde han?
- Masungsarbetare på kransen.
- Jaha. Att arbeta uppe på kransen, det var väl ett av dom bästa arbetena i masugnen?
- Jaa - dä va svårt för dä var så hett. Han hade skägg, så dä tog ell i skägge iblann.
- Jaså. Var bodde ni någonstans i Moviken?
- Ja, dänne bortom Gunnars.
- Jaha. Hette det stället något särskilt?
- Stånka. Å gårn bortom Stånka där är ja född. Evertshagen.
- Hette det då, när ni bodde där?
- Ja, dä var dä.
- Var ni många barn i familjen?
- Två. En syster å ho ä dö. Jag hade en bror, men han dog när han va ett år. Då bodde dom på Jannes dänne i

Snasen, vi kalla.

- Så dom flyttade dit?

- Ja, dom flytta då te Everts hagen. Å då hade dom ko å jord.

- Det hade kanske dom flesta som arbetade där?

- Ja, då så. Vi leva fäll på tocke. För inte var'e måru tro te gå på affärn å köpa nå gött ä. Nää. Vi skulle gå köpa - tjufem öre te en helg fick vi köpa skörper, då feck vi skörper å bullar för tjugefem öre. Då kan du tänka hur många vi feck. Å då var dä storartat, när en fick en skörpa.

- Men affärn Du, den låg inte i Moviken då?

- Nä, jag va på Strömbacka då.

- Jaså, så Du gick upp dit och handlade?

- Jaa.

- Det fanns väl en affär i Avholm också?

- Nää, inte dä jag minns, Avholm ä.

- Nej, men det var väl bortåt den vägen?

- Högbergs, Skålsvedja.

- Skålsvedja var det ja. Men ni gick till Strömbacka ni?

- Jaa. Handla aldrig ve Högbergs för vi tyckte inte nå om Högberg för han va så kvinnlig. En ska inte säja så mycke i.

- Ja, men han är ju död och borta.

- Jaa, dä ä'n.

- Jahaja. Så det var dåligt med kontanterna?

- Jaa, dä var dä, men mine föräldrar - vi va ju inte så många, så vi klara oss bra. Så vi hade då rent storartat.

- Om man jämför med andra då?
- Jaa. Så vi hade en lite smula sparad slant å när dom dog. Pappa dog ju förr han, å mamma dog sen.
- Var Dina föräldrar från Moviken ursprungligen?
- Farfar - nä, nu ä ja - ja ni får inte undra på att jag ä lite snurrig ä.
- Nej, vi tar det lugnt nu.
- Pappa var ifrån Värmland, Karlskoga. Å mamma va född oppom Strömbacka i en gård avsides. I Masbo, vi kalla.
- Jaha. Så dom kom invandrandes från Värmland hit då?
- Ja, pappa kömma hit han då som sme.
- Uppe i Strömbacka?
- Nää, te Moviken, å där bodde dom då. Å så feck han tag i - men ja vet int ja, om farmor var ifrån Värmland ä, Hedda ä, dä vet ja int, kan ja int förklara ä... Dä var en gång då som han sa då gubben Adel då - han va änkling å ho va dö å då så sa han: Men i min barndom så hade dom tärner, sa han, två, tre tärner å va fin när de va brud, sa han. Hade ni dä ni, sa jag då, jag va fäll slug jag å, fast jag va bara en liten, liten. Hade ni dä ni? Akta dej för dä du, sa han å knyta näven. Då hade han - hade ho egen pojk ho då sir du. Å knyta näven åt mej å sa ja skulle akta mej. Jaa.
- Kan Du berätta någonting från din egen barndom i Moviken? Du gick i skolan där, förstår jag?
- Jaha.
- Varannan dags skola?
- Jaa, dä gjorde ja.
- Var det så då, att flickorna fick städa i skolan?

- Joo, annars så fick vi betala fem öre eller nånting då. Men skurningen fick vi ge då fem öre för vi skura å. Då va på tok hä å. La bygga då, masugnen då förstås å tocke
- Jo, vi höll på och pratade om att ni var tvungna att skura i skolan. og masugnen då.
- Ja, dä var vi. Å du förstår, bodde - dä var bara skolan där dä, där dä framme på backen där som Olga har bott förr. Men vi fick föll två öre. Då gick jag å läste.
- Vid kafét där?
- Ja just där. Dä var dä. Å då var dä, från kolhuse då var dä sot å allt tocke där, då skulle vi skura vi då. Ja, du förstår, vart nog skurning däretter å. var ja.
- Och pojkarne, dom skulle visst elda, har jag hört?
- Jaa. Dom hade visse vecker dom då som dom skulle elda.
- Var det en bra lärarinna ni hade? Iktigan nat fick ja.
- Jaa. Ett år gick ja för Mas-Antes frun, å dä va en gammel kärng. Ja, kärng ska jag väl inte säja, men inte var ho som - men så fick vi ena som hette Barbro Hedlund. E snällan människa. Ho var från Norr-Ala. Ho var bra ho.
- Fanns det något arbete, som ni småflickor kunde utföra åt bolaget? rno i allmänhet rikare än bruksarne? Hade
- Jaa, dä var dä, täktrensning å busk - rensa täkterne då å så fick vi rensa efter diken å tocke där då för dom slog ju allt som var då. Å då var vi nå par jänter då, å så var dä väl nå småpojkar å. Fick femtisex öre om dan eller va dä var. vinter så ni kunde snöds över Dellen, eller
- Då var Du inte gammal?
- Näej. Å så när jag gick å läste skrapa jag tegel i verkhuse nerom - ja, där handeln har vare - fick vi då

sitta. Då hade vi två öre sten. Då skulle dom va fin.

- Vad skulle den stenen vara till?

- Jaa, dom skulle bygga då, masugnen då förstås å tocke där då. Jaa, heller nå annat då.

- Ja, det var nog masugnen då.

- Å så tocke där, fick vi sitta där å rensa då. Då hade vi dä, å öka dom då. Å somlige stenar var dä bara ett öre å. Men vi fick fäll två öre. Då gick jag å läste. Då var ja fjorton år.

- När Du skulle konfirmeras, då var Du väl inackorderad i Bjuråker?

- Jaa, i en gård överst överst oppi berge, dä var ja.

- Fick Du ha mat med dej själv?

- Nää, inte jag ä, för ja hade en kusin där som var lame de där folke, å då fick ja mat, å riktigan mat fick ja. Dä va bondfolk hä.

- Hade dom det bra ställt dom?

- Jaa, dä hade dom. Men så, den där kusin som ja hade, så drog an åt sej lunginflammation när han gick på lägret, så han dog. Men ja har haft kontakt mä dom ändå.

- Var bönderna i allmänhet rikare än bruksarna? Hade det bättre ställt?

- Jaa, dom hade kor dom mycke. Då gick vi fyra dagar i vecka, vi gick hem på torsda. Vi gick dit då till på sönda. Då geck vi från Moviken då dit.

- Var det vinter så ni kunde snedda över Dellen, eller gick ni landsvägen?

- Nää, vi gick landsvägen. Ja va rädd Dellen.

- Säj mej - till konfirmationen, vad hade Du på dej då

för någonting som var fint?

- Ja gette nå pya, ja lånte en tröja då te just som kappa då utav e andra ena som, ho ha väl fått den etter nån hon, å så - men va ja hade till klänning - Hulda, syster min då, pynja fäll hop nå klänning åt mä ho då så ja feck Å så var ja barnvakt där då ve folk, då feck ja en tyg-bit bitarn, då sparde ja dä då. Så gjorde e förklä då.
- Så det skulle vara vara vitt förkläde.
- Jaha, så var dä. Så inte var'e - skor, dä minns ja inte, dä va fäll nå slag mä dä å. Inte må du tro att dä va nå lackskor å tocke där ä. Nää. Dä var bara så dä.
- Och sedan när Du var konfirmerad då, vad fick Du börja med då?
- Jaa, hemma, ja var hemma.
- Och hjälpte mamma?
- Jaha. Å ja behöva int heller hjälpa na mycke, för - dä va fäll nåt år etter, då gifta Hulda sej, syster mi då, mä en bonnpojck. Då fick hon mycke både kor å annat.
- Vad var det för sysslor som Du hjälpte mamma med?
- Ja - diska å sopa å tocke där. Så var'e fäll te ränna i skogen då - ja har vare gränslös te ränn te skogen - plocka bär å rännt ändå å gick ändå å. Jaa. Ja har være tocka där skogsmänniska. Ja minns stenarna opp etter Svantes sveja å opp genom dänne så - dä va en storan, storan sten som står så här på lut å då sa Gunnar han, han var liten han - då var ja gift. Men den där stora stenska ja gömma mej i när de blir åska sa han.
- Var Du inte rädd att springa omkring i skogen?
- Nähä.

- "Ho har väre stark. Tänk va hö vi har bure in på hävler vi kallar'e för. På hsäjerna."
- Sen vi vart gifta.
- "Ho va starkare än jag va ho. Under den tin."
- Vilket år var det ni gifte er?
- Tretton. Tretton gifta ja mej, tretton fick ja Viola - Elma, doter hænna. Nittonhundratretton vart ho född. Nää - jo, elva vart ho född. Men va var'e mer på tretton? Ja hä ä på tretton allting. Vi gifte oss i tretton ...
- "Ja, dä va tretton, tretton, tretton. Olyckstal dä. Men vi hållte oss väl i alla fall, inte är'e nån som har vare dålig å haft obehag. När vi hade kor, vi hade tur mä korne å. Dom dog aldrig dom heller. Så tretton, dä ä lycktal då."
- Det kan nog vara så ibland. När ni hade gift er, vad flyttade ni in i för bostad då?
- Då bodde vi i e gammelstuga i första hann, sen flytta vi te andra ena breve å så flytta vi därifrån å te Hässnäs. Å så från Hässnäs å te Fönebo, å så från Fönebo å te Moviken tebaka. Å den gårn är nerriven, oppi där.
- "Ja, ja feck ta jord å gårn etter hennes föräldrar då."
- Jaha. Men det var ett förfärligt flyttande?
- Jaa, dä var'e, så har vi flacka.
- "Nä dä var inte gott te - får jag tale jag å?"
- Ja, visst får du det.
- "Dä var inte så gott för te få lägenheter på den tiden i Moviken dænna å oppi Strömbacka, för dä va opptäjen allahop. Så dä va mycke fölk där genom masugna å så var'e mycke arbeten ner ve sjön. Å en del va gift å

en del hade pojkarne hemma å dom fick bo lame dom, så dä gick int få nån lägenhet där. Å inte byggde dom nå på den tiden." skulle bli bjudna på någonting?

- När ni skulle gifta er, fick ni gå och anhålla om lägenhet då innan? Och tala om, eller ...? man fick lys-

- Då bodde vi oppe i Högmyra där vi gammelskolan.

- "Ja, ja hade lov på där en stuga, en gammal stuga ... "

- När ni gifte er, vigdes ni på prästgården i Bjuråker? Det var visst det vanliga sättet det förr?

- Ja, dä var dä. g. oppbädda säng, utav dina föräldrar. Å

- Hade ni någon middag för familjen hemma sedan hos Dej?

- Ja, jänta då.

- "Vi hade bröllop, föräldrarna te henne kosta på bröllop. Å dä var dans å dä var roligt värre å dä var både sprit å lite av varje. Spela, dansa. Så dä var roligt."

- Så flytta vi sen ner ...

- "Flytta te Högmyra då te den andra gårn. Den var nyrenoverad den å nymålad." d säng av Dina föräldrar. Var

- När det var bröllop så har jag hört att det var vanligt att dom kom och knutade? Gjorde dom det då också?

- "Ja, knutarna var så fulla en del. Dom villa väl ha nå brännvin å." nos då, när du gifte Dej?

- Dä var ju för dä dom - masugn vart nog tom han.

- "Dä var då en som dom feck bära te masugnen å lägga'na." där så han inte frös ihjäl." er Mia, Å var väv ho feck på

- Ocken var dä då? Å så handdukar å tocke där.

- "Forslin. Jaa, ja feck en bugaver av han ja, annars skulle han sått ve borde han å. Men han tog brännvin, där satt han ve borde å dä var en som slog i super åt

den där gubben. Men han vart så han slapp int hem ä. Dom feck bära'n te masugnen å lägga'n där."

- Så knutarna skulle bli bjudna på någonting?

- Jaa, men di var håga på brännvin å tocke dricka då.

- När ni gifte er, var det vanligt då att man fick lysningspresent?

- Jaadå. Du det själv?

- Jaha. Vad fick ni då för någonting?

- Jaa, ja feck fäll lite utav varje. Nå lintappar utav

- "Vi feck en säng, oppbädda säng, utav dina föräldrar. Å så fick vi pengar utav min far. Å så fick vi pengar utav andra å ..."

- Å så bestog dom bröllope dom då, mä mat å kaffe å tocke.

Jaa, farfars hjälpte väl till dom lite mä tocke.

- "Men hä va ju inte såna på tok storartat som dä ä nu bröllopena nu i."

- Nej, men ni hade roligt, det hörs ju på en gång. Du sa att ni fick en uppbäddad säng av Dina föräldrar. Var det inte vanligt att flickorna gjorde i ordning lite linne innan dom gifte sej, så dom hade?

- Ja, dä hade jag förr, ja dä har ja gjort före.

- Men Du hade linne då, när du gifte Dej?

- Jaa, ja hade uppåt ända te sexton lakan.

- "Ho hade mycke ho, ho hade både kokkärl å lite av varje."

- Jaa. Ja kände här ve syster Mia, å var väv ho feck så feck ja ett lakan. Å så handdukar å tocke där.

- Så Du var utrustad då riktigt?

- Jaa, nog klara jag mej tess vi fick ...

- Har Du vävt mycket sedan också?

- Jaa, dä har ja, både lakan å kuddvar, å ändå har inte ja vävt så mycke, inte finväv ä.
- Nej, men sånt där som behövdes hemma?
- Jaa, tocke. Å böt blåväv å pockvävar å tocke där.
- Köpte du lintråd färdig då?
- Nej, ja spannt.
- Gjorde Du det själv?
- Jaa. Köpte lin då å spannt. Å så var dä så då, gammelfolk så gav nåt sånt där, ja fick nå lintappar utav Hessnes farmor minns ja. Dä sparde ja dom å plera ihop'e då. Ja har väre så att ja har villa - å dä sitter i ända så jag ä sjuk.
- Att hålla på med något hela tiden?
- Jaa. Men ja har'nt nå som ja - nå verklighet nu i, så ä. Så vart ja sämre i ögene sen ja operera dom.
- Har ni haft får, så ni har kunnat ta reda på ull?
- Neej - jo, ja har haft dä å. Men - dä finns en del som inte ja kan.
- Och vad är det?
- Ja, dä ä karla.
- Jaså? Det går inte?
- Näej. Karla - inte finkarla men dra - ja, första gången, dä skulle ...
- "Du har väl sittt dä, när dom karler ... "
- Jo, jag har nog sett det där.
- "Sitter på en bock då å karler mä'n så här."
- Nää, men inte då ä, d'ä finkarla dä.
- "Å sen spinner dom garn av de där då, ullgarn."
- Å så var dä te sticka strumper.

- Och sytt har Du gjort mycket, det vet jag, det tror jag Du berättade sist. Och Du sydde åt andra på beställning också?
- Jaadå. Å då - bonnses rikesta monniska fick ja en pöse mä tocke där sä, te koka kaffe åv. Råg. Då feck ja pengar.
- "Dä var dålit då. Ja, vi har väre mä på två världskrig vi å klara igenom alltihop."
- Ja, jag tror ni har fått se mycket.
- "Å lite arbete å allting."
- Å han va dålig under den där tiden, nervsjuk var han å. Inte var han nå frisk.
- "Ja, lag lära väl bli när inte ja fick nå arbete. Å bara ligga ute på bevakning."
- Jag tänkte fråga litet om Ditt barndomshem mera. Kommer Du ihåg hur ni hade det möblerat hemma, till exempel?
- Nää, inte var hä så härskilt ä.
- Nej, men kommer Du ihåg hur ni hade det?
- Jo, dä va bord å stolar å söffar å matter på gölve. Å inte var'e så gränslöst pikant ä. Dä var'e inte. Å äta var'e dä vanliga.
- Jaha. Vad var det då?
- Ja, dä va gröt å pannkaker dä å så var'e vöffler nån gång, så var'e fäll helgdagsmat.
- Har Du varit med på den tiden när bolaget delade ut i magasinet?
- Jaa. Fick gå sta ta ut. Å te misömmrarna så feck dom nå varsin brökaka å så två siller. Dä var te misömmarn dä. Då var'e öl, å då var gubbarna så tom på öle där så dom

drack så dom vart full. Har komma dit ut till jönterna. El-

- "Å sen var'e ner på logen å dansa." in till han, å gro-

- Ja, sen var'e te gå på logen då å dansa mä de där fyll-
kärarna. Men dä va inte så kinkigt på den tiden. Å då ä
danslogen där jag dansa på nerom Olgas. var'e te gå dit å,

- Ja, den står kvar än i dag.

- Jaha. ni julotta på Strömbacka?"

- Så ni var inte upp till Strömbacka till midsommar?"

- Inte då ä, dä vart sen dä. ja hade ju min ana dä, kunna

- Var reste ni midsommarstången någonstans?

- Ja, där på Olgas gårn, där reste'n, men ho damp ner,
blåste ner å geck å å sen gjorde dom aldrig nån flaggstång
nå mer. illen å till kyrkan. Hur gick'e?"

- "Står inte dänne på backen veja, dä ska vara fällar."

- Nää - stog mitt på gårn där mitt för skolan. Jaa,
gammelgårn. väldigt blåsvär å va blankis på sjön, förstår

- "Ja, inte har jag sitt na nå." berne."

- Nää, dä har du då inte, för ho var nerriven då ho dä.

- "Ja minns ho låg dänne i verkhuse." visste'n dä inte.

- Och på midsommarnatten, gick ni ut och plockade blommor
så där som flickorna gör än i dag?

- Nja - dä va int så precis ä. Men vi stog i korsväg å
så där. Dä tror jag ja berätta sist å. Jaha.

- Jag skulle vilja fråga hur ni firade julen hemma, när Du
var liten? Ja ni inte? Födelsedagar och så där?"

- Ja - vi fick ju som - ja, jag kan väl säga vi åt lutfisk
å potatis då på kvällen då. Inte va hä nå mer ä. Å inte
fick vi nå julklappar eller nå, nää. Ja, vi kunna fäll
ungarne säg emilla då, hä vart fäll mer å mer, för ja har

- en pojken därn som ja har komma dit ut till jänterne. Eller om de har vure jänterne som komme in till han, å gratulera'n mä en penna å ett kort.
- Var det julotta i Moviken då?
- Nää, Strömbacka, i kyrka. Men inte var'e te gå dit ä, inte fick jag ä.
- "Hade ni julotta på Strömbacka?"
- Jaa. Han tog fäll bägge två jänterne han då, eller pöjken å jänta å gick. För ja hade ju min ena då, kunna ho gå ä, Viola då ä.
- "Pappa rännfor ju han, skulle åka spärk, dom var tre stycken. Han hade följte mä två pöjkar, åkte dom spark över Dellen å till kyrkan. Hur gick'e?"
- Ja, hä vart dä han hamna på Netterön. Mössa låg etter Bjuråkersslanne.
- "Dä va ett väldigt blåsvär å va blankis på sjön, förstår du, så följde dom mä dom där gubberne."
- Å kom man dit te doter då, d'ä Hulda dä jag säger då, komma dit då å ula å grina då, för då visste'n då inte. Men han gick hem. Han gick själv ... Ho var så blåst hon så ... Ja minns mössa precis.
- Hör du, jag tänkte fråga - förutom midsommar och jul, firade ni några andra helger?
- Nääj, inte i barndomen ä.
- Det gjorde ni inte? Födelsedagar och så där?
- Nää.
- Det var inget speciellt?
- Nää, dä vart sen en vart gamlare hä.
- Har det funnits någon sådan här källa i Moviken, som ni

har gått och druckit trefaldighet vid?

- Ja, inte i Moviken, men millan Moviken å Strömbacka så är'e ena som dom kallar för Trefaldighetskälla. Dit skulle dom dit å dricka vatten då.

- Har Du varit med om det?

- Nää, inte jag ä.

- Var det före din tid?

- Näärå, då var i min tid, men inte - ja geck inte, ja ville fäll hellre gå te skogen ...

- "Dä va Strömbackaungdomen dä, som gick ner dit, för ja var då på Strömbacka ... Dom geck dit dom å drack de där varenda år. Hade e glas mä sej, skulle dricka ur den där källa. Ja vet inte va de betydde de där. Dom kalla de där för Trefaldighetskälla."

- Å ja minns på någenär var ho ligger närst, men ho är fäll överväxt nu.

- Till mickelsmäss på hösten, var det inget speciellt då?

- Ja, hä va fyllhelg.

- "Jo, te mickelsmäss om man hade nå slakt eller nånting, kunna slakta en gris eller tocke där då."

- Nää, feck väl vëra lënger in på hösten.

- "Jo, dä bruka alltid va auktioner mickelsmäss. Måndagar, mickelsmässmåndagar då bruka dä va auktioner. Men dä var ju ... Å trettondan, etter jul, då bruka dä vëra fest i Fönebo. Där bruka dom ha kalas då. Då var'e dans å då var'e fest. Å så bruka dom fëra då, turas ve de där bönderna, kölarna dëne ... for till stan då etter sprit. Å då var'e ett varv då, då var'e en på Strömbacka. Då fråga förvaltar Bovallius en som hette Johan Lindgren. Nää,

sa han, vem är i tur på nu te fara te stan etter brännvin?
 sa han, te trettondan? Han fundera ett tag å så sa han:
 Jaa, om inte ja minns tokigt så kanske de ä Lundkvist, sa
 han. Ja, dä tyckte inte förvaltarn om, förstår'u fäll, att
 dom skulle föra å köpa sprit så där å ha tocke där fyll-
 helg dänne trettondan, för du vet, dä komma lit flere dit
 då, dä va väldigt dans å grejer dä."

- Min mor, ho har väre på trettondashelg ho.

- I Fönebo? om dä, att dom feck sammalgubbar mä å, som va

- Jaa. Hon tjänte där ho, i den där gårn. Ja, du kan

- "Men hörnu, ocken var'e som vart född under båten dänna?

- Mamma dä. snar tocke därn. Till å mä var dä en tablå

- "Vare din mor dä? Hade dom ingen te gå då ä?" dä i den

- Jaa - hade fäll int dä då. Dä var nå annet gammalt folk
 som bodde i gårn då, var fäll föräldrarna åt henne dä då.

- "Om inte dä vart kallt då, du ä ju född i april? Men
 ho, när va ho född?" om dä.

- Ja, dä minns ja inte. Fanns det en ungdomsloga i Movik-

- I din ungdom, var var ni och dansade någonstans då?

Fanns det någon dans i Moviken?

- Jaa, vi dansa där på logen neri där då. så kanske?

- På vanliga helgdagar också?

- Nää - dä va te gå dä då etter vägen, å så var dä te gå
 ner te kolugnen å sitta där å gömma ring å tocke där. Hä
 var - inte hade vi, fick vi ha nå ... min far gå på bön.

- "Men ni hade ju dansbana?" en ifrån skifte å skulle gå

- Herregud, ja var gammal ja då. Ja tror inte dansbana
 var närja var jänta. om å titta på'n. Dä gjorde'n så hån.

- "Joo - dom byggde den nittonhundrafyra. Så hade ni ju"

gotemplarlokalen å."

- Ja, vi hade gotemplarlokalen. Där hade vi roligt, för då gjorde vi lekarn där å tocke där.

- Var Du med i godtemplarlogen?

- Jaa, ja har være godtemplare. Å ä fortfarande. För sprit, dä ä jag absolutist i.

- Ordnade ni mycket trevligt inom logen?

- Jaa. Vi hade tablåer.

- "Dom tala om dä, att dom feck gammelgubbar mä å, som va ofärdig å gick mä käpp. Dom var mä dom å. Ja, du kan tala om'e själv. Prinsen å ..."

- Jaa, gamle enar tocke därn. Till å mä var dä en tablå söm Elma var barn i. Å då var'e fattigmans barn då i den där tablån. Ja minns inte va dä heta för la ä, kan int minnas dä. Då var ho - då va en pöjk tell å ho, å dä var Ture å ho - dom skulle ligga unner ett slarvigt täcke. Å då va dom fattig, dom då.

- Ja, jag förstår det. Fanns det en ungdomsloge i Moviken också, för barnen?

- Jaadå, dä gjorde dä.

- Var ni med i någon religiös förening också kanske?

- Nää, hä var int just som nå ...

- Fanns det ingen religiös förening i Moviken?

- Jo, hä var fäll nå baptister förstås, å då änna dom fäll då ha oss mä, men. Å då skulle pappa - min far gå på bön. Han bruka aldrig gå. Då geck'en ifrån skifte å skulle gå dit på de där böna. Å då sätt'en å hörde på'n längen. Å ja hitta på vänna mej om å titta på'n. Då gjorde'n så här. Steg en opp å geck hem. Dä var ingenting te höra på, för

han var dålig te predika. Jaa. Men han ruska på huvve
å så gick'en hem. Men inte gick'en dit nå mer heller ä.
Nää. Jaa, dä finns int nå roligt te berätta, ja har'nt nå.

Ja tänkte på i jånnes, men nu har ja äte öpp'e.

- Jag tänkte fråga - sedan ni gifte er, så hade ni ju
djur. Ni hade kor. Vad var det för arbete med dom, som
ni skötte? Var det varje morgon och kväll det?

- Jaa. Å midda då, å så geck vi te e le å hövde dom på
utlöp då å så. Vi hade mest en, två, å så nå kalvar då.
Var te sälja en kalv då så att man fick nå inkomster då.
Så inte var'e så härskilt ä.

- Var det mycket arbete med kofödan?

- Jaa, dä var'e, för vi hade - vi bodde då på tåkta, men
vi fick bära å räfsa å slå, så jag rabba jag å.

- Var det så att ni lejde folk någon gång, eller skulle
ni klara det själva?

- Nää, vi fick klara't själv. Barna då, börja på växa
till då, Gunnar å Elma då så dom hjälpte till. Gunnar
var ju pöjk han då å så.

- På den tiden i Moviken, då kände ni naturligtvis alla
som bodde där?

- Jaha.

- Gick ni mycket och hälsade på hos varandra?

- Näej, dä va nå vissa ena bara. Dä var om'e var nån
namnsdag om dä va Matilda då, då bruka dom komma till mäg
då å gratulera mäg. Å var'e - ja, dä va ena som hette
Frida å ena som heta Edla å ena som heta ... å tocka där
gamle kärnger då, bruka alltid komma mä sina paket. Då
var'e te ha kaffe koka då å döppa. Men inte tårta eller
nå, å var'e skäle dä. Fick kaffe å döpp då, å så.

- Träffades ni när ni skulle göra något speciellt arbete?
- Jaa. Vi hade en jordtomtsförening. Men då gick int
dä heller, för döm kümme inte sams. Nähä.
- Vad hade den där föreningen för syfte?
- Ja, vi skulle ärbeta då å så gjorde vi aktion på den
där tömt å göra beten då å så tog dom å gjorde aktion på
dä då. Va var'e vi skulle hjälpa för la?
- "Ja, dä var dä som hade barn - feck hjälp utav den där
jordtomtsföreningen då."
- Var det något speciellt arbete som ni skötte hemma, som
ni brukade träffa dom här andra kvinnfolken? Klippa matt-
trasor menar jag, eller så där?
- Nää - brukligt för vars säg, å vävde för vars säg. Ja,
hä va fäll nån gång som va nån som villa lägg i lag då,
men annars så var'e bara vanligt. Vet fäll hur'e är i
ett hem. Så då var'e bara te försöka förkovra sej själv.
- Fanns det någon tvättstuga i Moviken?
- Nää, ja hade bäcken ja, bakom väggä där han flöt. Å då
dämde jag där å gjorde damm. Så bykte jag då å sköljde
dä å hängde.
- Gjorde ni lut själva?
- Jaa, dä gjorde vi. Dä va int så kinkigt heller, hur dä
va hånne precis ä. Ja du vet arbetarhem.
- Fanns det något ställe där ni kunde stryka eller mangla?
- Nä dä gjorde vi själv. Ja, hemma.
- Hade Du mangel då?
- Jaa. Mamma hade mangel ho då, å då övertog vi den.
- "Jamen förn gammal tebaks hade dom mangel mä sten oppå."
- Jaa. Då var'e e mangel på - öppå där Olga har finka.

Just där har'e vare en mangel å där gick vi å mangla, å då drog vi mangeln fram å tebaks så här mä stora stenar.

- Det var tungt arbete, det där? Fanns det en bakstuga då?

- Jaha dä var'e, men inte baka vi där i, utan vi baka hemma vi, hade bakugn å så.

- "Å inte nån bryggstuga."

- Det fanns det inte heller?

- Nää.

- Hur var det i hemmen när Du växte upp, hade ni järnspis eller var det öppen spis?

- Nä, järnspis.

- Det var ju bättre i alla fall det.

- Jaa. Då börja på bli bättre å bättre å bättre då förstås. Så i min barndom var'e fäll sämre än när ja komma högre, lite gamlare menar ja, inte högre ä.

- Ekonomiskt ställt - hade ni som bodde i Moviken och Strömbacka det likadant?

- Nää, dä va många som hade dä dåligt å. Men dom va snål mina föräldrar. Ja skulle gå på en basar en gång, när ja fick tjugufem öre utav mamma, å ja fick int nå mer. Å då skulle ja på en basar å lös in mej. Dä va inte just så häsjeligt. Å har'nt ja haft dä sällskap ja hade hade ja fäll fått stått utanför döra. Men ja feck, för ja åkte mä ett sällskap som ja va känd mä. Då fick ja te både kaffe å annat.

- Jag menar, dom som bodde på Strömbacka, hade dom det lika knappt ställt som ni i Moviken?

- Ja, dom hade fäll knappare å, tror ja.

- Så det var ingen större skillnad?

- Nää. Moviken var'nt precis nå storfattigt folk där ä. Dom hade masugnen då. Men dom hade fäll hammarn på bruke å, men ja vet int hur dä var.

- "Ja, dom klara sej där å. Dom hade kor dom å jord så dom klara sej ändå dom. Å så geck dom å tog ut pengar, för dom fick inge pengar på den tiden, utan dom hade årsräkningen. Feck dom i slute på åre. Gjorde dom räkning då på dä dom ha arbete å då fick dom ut pengar dom som har inte täje ut så mycke å fick lite över. Å då lät dom dom där pengarna stå på kontore, för dom hade inte på bank då ä. Fick sitta på kontore pengarna, låg därne då. Jag vet dä va en gubbe hånne i Moviken, han vart ovän - ja, kanske jag har täla om'et för å. Dom vart ovänner dom där bägge gubbarna. Å hur dä var så säger den ena gubben åt den andra: Tror du jag behöver krusa däg, sa han, ja har fyrahundra kronor ja insatt ja på kontore, jag behöver int krusa däg jag ä som ä fattig. Kan du höra hur dom räkna ut de på den tin då, att han var mera värd han då som hade fyrahundra på kontore?"

- Så folk hade så pass så dom kunde spara litet i alla fall en del?

- Jaa- moffars hade då, snåla då hop dom så dom hade rent bra slant, som vi fick dela. Ja minns inte hur mycke dom hade.

- "Men mina morföräldrar, dom for te Amerika å dom, hela familjen, tog ungarne mä å alltihop. Man var i smeja han å på Strömbacka. Lars Olof Strömbäck heta han. For dit."

- Å mine morbröder har være i Amerika. Dom va här en sommar - två somrar å har være här.

- "Men dä var inte så dyra reser heller på den tiden." Men dom åkte usliga båtar. Hålla på flera vecker innan dom kom fram."

- Jag tänkte fråga Dej - vi talade om den här - hon som kunde trolla i Moviken, Sara Nyström. Vad var det hon kunde göra för något, som Du kallar trolla?

- Ja, stä folk.

- Men hur gjorde hon då?

- Jaa - du förstår dä, att ho hade en pöjk som ärna just så gott som nästan på rymma, för han vart skylld för en jänta. Å den pöjken han geck en möron å plocka ner vär-daskläderna å geck, för då ärna han sta å arbeta borta. Men då tänkte ho, ja gå du, tänkte ho, du kommer int så långt. Innan middan så var han hemma tebaks. Han satte sej på en sten öppom Hästnäs, där feck'en sitta ett tag, men han feck gå hem han. Å tandvärk kunna ho bota, för dä har jag väre dit själv.

- Hur gjorde hon då?

- Jaa, ho gjorde fäll nå kvickt mä en kniv då. Men slut på tandvärken vart dä. Å var'e så att an hade nå åt kor-na kunna hon ta hem då. Tocke där. Kalla för tross-Sara.

- "Men den dänne på missommarn som reta na då."

- När vi talar om sådana här saker som lite trollkonster och sådant, så har jag hört en del. Det har berättats för mej att det skulle finnas ett ställe som heter Pip-steget.

- Jaa, dä finns.

- Vad känner Du till om det?

- Jaa, ja har gått där många gånger å Pip-stege - vet Du

var'e är? När du far om hånne å far åt Moviken, då är'e e lite koja bära som dom håll på bygger öppom vägen, å där var dä en väg opp genom så där. Där är pip-stege. Där är'e.

- Och vad var det som hände där då?

- Jaa - dä va lite av varje dä. Hästnäs-Pelle gick om där en gång å va en orm som va så lång så han va tvärs över vägen, så lång va han ...

- "Dä komma ett tocke där släp."

- Jo, å kasta sej över vägen. Dä var dä å i pipstege.

- Vad då för någonting?

- Dä var - han geck å komma från en bal i Torvmyra å då var e tocke där kolvesläp vi kalla som dom drog släp på. Å då kastar'e tvärt över vägen. Då geck en en långan krok men då kasta dä sej tillbaka.

- Vet Du hur det kommer sej från början att det har blivit något där i pipsteget? Vet Du det?

- Nää, inte dä vet jag i.

- Finns det något annat sånt där ställe här i trakten, någon bestämd plats, där det kan hända sådana där saker?

- Nää. Där nerom där, nerom pipstege, så är'e en tocke där kallbäck vi kallar't. Där var dä en kär som körde ihjäl sej i fyllan.